

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot agdíjajkért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt felévre 2 frt, negyedévre 1 frt. Ugy a Lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek „Köz művelődés” szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

„A latin nyelv helyzete napjainkban”
czimű cikkem érdekében.*)

A „Köz művelődés” 27. számában megjelent vezércikkre megjegyzéseim vannak, miket lehetőleg a cikk egymásutánján haladva teszek meg. Valakinek okvetlenül szólni kell ahhoz a közleményhez, mert szónéklül hagyni nem szabad; és az a valaki első sorban én lehetek, mert az én cikkemmel bajlódik.

Ha tudom azt, hogy cikkem, melyet különben is csak egy ölet alkalmából írtam, úgy magyaráztatik, hogy én a latin nyelvnek ellensége vagyok, és kihívás lesz ily hozzászólásra, mint a kérdéses közlemény: meg sem írom; jobb sorsra szántam volt.

1. cikkező egy nagy titkot oldott meg, nagy dolgot végzett: megsugta, hogy a latinból miért latszik oly kevés eredmény.

Biz azt szükséges is volt megsugni, mert azt a mit sugott, még idáig senki sem tudta, nem is sejtette úgy, mint a t. sugó. No, de hát mi az? Hát az, hogy ma a latin nyelvből való tanítás eredménytelenségének egyedüli oka az, hogy a hazai nyelv lassankint az ő országos jogaiba törvényhozásilag visszahelyeztetett. És van olyan ember, ki képes magát ily állítással pellengérezni. A ki nem hiszi, olvassa el lapunk 27. sz. első cikkének b) alatti pontját.

Össze nany nagy esetlenül egy egész törvényhalmazt, azt is mutatva a világnak, hogy ő egyszerű „dilettans” létere is mennyit tud ezen dolgokról. És csakugyan itt is oly dolgokat mond már nyíltan és nem sugva, a miket senki sem tud. Tessék csak bárkinek megolvasni, hogy ő szerinte minő országos törvények hozattak a magyar nyelv érdekében. Így jár az ember, midőn az eredeti forrás helyett szemfényvesztés végett egy gyér használatu iroda-

lomtörténetből másol le, megrontva oly meg nem értett tudományt, melyet egy VIII. oszt. tanulónak hibátlanul kell tudni.

Megérdemelte a nyilvános felsülés büntetését, ki a magyar nyelv ellen akkorát vétkezett. Ne tessék téhát kérem ily dolgokról sugdosni! nem szerencsés.

Vályi Nagy Ferencz, Horváth Endre, Kazinczy, Berzsenyi azért tudtak ifjainknál többet a latinból, mert őket a törvény nem szorította magyarul tanulni, s ifjaink is csak „bizonyos tekintetben” nem tudnak annyit, mint ők. Ugyan melyik az a „bizonyos tekintet”?

Az is különben érdekes, hogy a mostani VIII. oszt. embernek nemzeti érzete nem engedi elkövetni, hogy latinul blateraljon. Ugyan, hol vannak azok a czifra hazafiak, kik ma a latin nyelvtől féltik a magyart?

Azt már csak úgy személyi ügyben említem fel, hogy cikkező az én cikkemre azt írja, hogy abban a szembeütlő ellenmondást nem kell sokáig keresni. Ne keresgesse biz azt ok nélkül, mert abban sem cikkiró sem más soha sem fog találni. Nem mindenütt van ott ellenmondás, hol az ember ellenmondást szereine látni.

Azt is jobban meg kellett volna fontolni, hogy én nem beszélek sehol ellenérdekű három középiskoláról.

Azt is mondja cikkiró, hogy a mai gymnaziumnál réálabb középiskolát — ambár rythmustérez benne, de nem kezd érteni. Lehetetlen! Hát mi az a rythmus? Kezdi nem érteni! Elhiszem; nem minden „ujonc z intelligens” képes erre.

Azon cikknek az enyémmel szemben nem volt jogosultsága, mert én nem akartam az ó-klassikus nyelveket a szentélyből kikergetni; ott hadd diszelegjenek. A ki ilyet olvas ki cikkemből; arról elhiszem, hogy kezd „laborare ex capite.”

Vannak különben tartalmas állításai is, mint ezek: „Sem a latin, sem a görög nyelvnek nem kell, s nem is lehet az ujjabkoru tudomány s közszel-

*) Miután a felvetett kérdés fejtegetésénél a tárgylagos higgadtságot bizonyos szenvedélyesség kezdi felváltani, minden ily irányu hozzászólástól ezennel lapunk tétét megvonjuk. Szerk.

lemi fejlettséghez idomulni.“ . . . . nem abban áll a klasszikus irodalom kincseinek belbecsével bíró tartalmi kiaknázása, hogy merőben a grammatika s nyelvi jártasság érdekeinek szolgáljon; hanem igen is akkor van az helyesen a rangja és módja szerint méltatva, ha a tartalom felfejtési irány tartatik szem előtt szigorúan.“ Kinek tetszik kérem ezt mondani?

Én sugok cikkirónak valamit. Több szerénységgel írjon! Ugy dobál a nagy dolgokkal, rendutasításokkal és tanácsokkal mind a két cikkében, hogy ignotos fullit, notis est derisui.

Mivel cikkirónak is két állítását kevéssel fennebb idézem, én is állítok egyet; és ez az, hogy leszótárolni az iskolai auktorokból egyes tetszés szerinti töredékeket, még nem a klassikai tudományokban való monopolizált szakszerűség. Ily készültséggel lépni egy nehéz ügynek a védelmére, olyszerű felsohajításra készítheti a szánakozókat: Szegény klasszikus nyelvek, akadt védelmezőtök! — Olvasni és gondolkodni kell!

Pál I.

Toleransok-e protestánsaink?

A történelem tanúsága szerint, a reformáció idejében, lehetséges volt a kath. egyháztól elszakadva, vérontás és vagyon-rablással ezreknek, sőt százazreknek Luther és Kálvin tanára térni, és most a 19. században, szent István országában a polgári törvények határai között, békés uton nem szabad katolikussá lenni?!

Nem szabad az Üdvözítő tanát követni?!

Hát a protestáns türelemnek (?) az a feladata, hogy a kath. hívót egész a sirig üldözze?

A vastag-nyaku kálvinista atyafi is talán csak annyit elismer, hogy e honnak alapítója, szent István király katolikus volt?

A legelső magyar ember, a szeretve tisztelt apostoli király ő Felsége buzgó katolikus.

A felséges család nagyérdemű tagjai, a katolikus alattvalóknak a hitvallás gyakorlásában szép példát adnak, a minnek meg is van a maga érdeme, mert minden ország támasza, talpköve: a tiszta erkölcs, ezt pedig a hit élteti. Az erkölcsös nép egyszersmind a trónnak is legerősebb támasza. A ki a kath. híveknek vallását gnyolja, az úgy a kath. alattvalóknak, mint a felséges uralkodónak vallási meggyőződését egyformán sérti; annyival is inkább, mivel király ő felsége a magyar honi kath. egyháznak főpátronusa, s különben is minél műveltebb valaki, annál inkább megtudja ítélni a vallás-gnyolás és üldözésnek nagy horderejét.

Magyarhónban a legtöbb vér- és pénzdót a katolikusok adják. A magyar szent koronának főékessége a kereszt, és mégis a kath. hívó a szent korona jogara alatt, üldözésnek van kitéve. Hát ez mi?

Ez valóban különös dolog!

A kath. hívek temetkezési jogát korlátozó kálvinista intézkedés nemcsak Erdő-Csinádon, hanem egyebütt is történt.

Az 1883-ki év tavaszán, mint b . . . i káplán egyik filiába temetni mentem. Egy előkelő kath. urhölgyet kel-

lett temetni, kit protestáns rokonai neveltek. A nagy kálvinista temető szomszédságában, a kath. hívek részére egy kis temetkezési hely volt fentartva. Azonban a talaj ezen alkalommal nagyon vizenyős lévén, nem lehetett sirgödöröt ásni. A sirgödör-ásatással az udvar-bíró volt megbizva, kinek a ref. lelkész engedélyt adott, hogy a halottat az ő temetőjükbé temessük.

A szertartás végeztével látom, a ref. atyafiak a keresztfával bibelődnek. A nagy protestáns publikum jelenlétében, és meglepetésemben nem tudtam mit csináljak. Kérdem az egyik embertől, mit akarnak a kereszttel? Felelet: „A tiszteletes ur úgy engedte meg a temetkezést, hogy ha a keresztnek a felső felét levágjuk, hogy csak a fa maradjon.“

Erre más mód nem volt mit tennem, mint tiltakozásomat fejeznem ki a vallási kegyelet nevében, és az elhunyt nevében, nehogy megváltásunk szent jelvénye gyalázatos módon megcsönkítettassék. Határozottan kívántam, hogy miután az illető nő kath. volt, vagy az egész keresztfa ékesítse sirhantját, vagy pedig ha a keresztet nem engedik oda tenni, akkor én is határozottan kívánom, ne tegyenek sirjához semmi egyéb jelt. A keresztet az illetők nem tevék oda, pusztán maradt a sir.

Azt csak nem engedhettem, hogy a keresztet csullá téve, a kath. halott sirhantjához egy c.öveket állítsanak. A kálvinista guszpus pedig ezt akarta megtenni. A temetésen a többi urak között egy tekintélves világi kath. ur is jelen lévén, biztatott, hogy irjam ki a hirdalpa ezen türelmetlen eljárást, hisz úgy is — mint az illető ur mondá — a katolikusok, főkép a kath. papság ellen minduntalan firkálnak, s legtöbbször türelmetlenséggel vádolnak minket. A mi akkor elmaradt, azt most alkalmilag megemlítem Sajnosan tapasztaltam, hogy a nagvszáju „keresztényének“ a kath. hívó sirhantjától a keresztet eltiltották.

A maros-járai fiók-egyházban a mult évben a kath. hívek száma szintén örvendetesen gyarapodott, a meny nyiben 12 házasság személy tért a kath. hitre, kik 7 éven aluli gyermekeikkel együtt 17 lélekkel gyarapították a r. kath. hitközséget. Ezért természetesen az ottani kálvinisták egy része rettenetesen dühöngött, a miért boszujokban a kath. híveket a községi temetőből ki akarták zárni. — A református „presbyterium“, a hitközségi tanács határozatot hozott, melynek alapján ki lett mondva, hogy a katolikusoknak a köztemetőben csakis úgy adnak helyet, ha minden egyes halálozási eset alkalmával 5 frtot fizetnek a „ref. eklézsiának.“

Ember tervez, Isten végez.

A járai kálvinista „presbyterium“ is tervezett, de azzal maradt.

Katolikus híveimet, először e határozat lehangolta, hanem hitközségünk s egyszersmind hazánk nagy pátrónája velünk volt. Az igaz ügygyel nem vallottunk szégyent.

1885-ik év márcz. hó 9-én Járában lévén, a róm. kath. hitközség gyűlésében, a hívek sérelmes panasza folytán jegyzőkönyvet vettünk fel, melynek alapján célunk volt jogorvoslásért folyamodni. Azonban hogy sérelmes panasznak kellőképpen indokolva legyen, indítványom folytán a gyűlés kebeléből 4 tagból álló bizott-

ságot t. Henter Pál ref. lelkészhez, mint a presbyterium elnökéhez küldött a végett, hogy alaposan tudhassuk meg, miben áll a ref. hitközségnek a temetkezési ügyre vonatkozó és minket érdeklő határozata.

A négy bizottsági tagnak t. Henter ur kijelentvén, hogy nem ő(?) hanem a presbyterium hozta a határozatot ezen választ adta: „A pre-byterium határozata ez: Nem minden katolikusknak kell 5 frtot fizetni egy sírhelyért, hanem csak azoknak, a kik most állottak a katolikus, vagy más hitfelekezetre, vagy állani fognak bármikor a református hitről.

T. Henter Pál ref. lelkésznek a „presbyterium“ határozatára vonatkozó „nyilatkozata“ jegyzőkönyvbe vétett, és ennek alapján elhatároztuk, jogorvoslásért folyamodni.

Hogy a járai temető községi és ahhoz a katolikusoknak joguk van, be lett bizonyítva főkép az által, hogy két tisztos öreg: Szabó György és Székely Farkas, mint 1853-beli községi előljárók (jegyző és bírós a mellett mindkettő protestáns) négy tanu előtt „nyilatkozatot“ adtak, melyben igazolták azt, hogy a temető községi. Azt is bizonyították, miszerint 1883-ban, az akkori királyi albiztos, Boér Demeter rendelete folytán, ők maguk, mint községi előljárók, a temetőt kisánczoltatták, a mely sánczolási munkában a katolikusok ép úgy, mint a reformátusok és unitáriusok ténylegesen résztvettek. Tudomásuk szerint a temetőbe a katolikusok ember- emlékezet óta, jogosan és akadálytalanul temetkezettek.

A „nyilatkozatot“ és gyűlési jegyzőkönyvet (természetesen másolatban megtartva), indokolt kéréssel a tekintetes alispáni hivatalhoz terjesztettem, melyre a finom tapintatu és igazságos jellemű maros-tordamegyei alispán, méltóságos Sándor László ur 1885. ápr. hó 23-ról 3923. sz. a. iratában válaszulva értesített, hogy folyamodasomat illetékes eljárás végett idézett sz. alatt az alsó-régeni járás szolgabirájához letette.

Ismeretes nsgs Körösy Albert urnak, mint szolgabírónak igazság és rendszeretete, mint erélyes szolgabíró a törvénynek tiszteletet és tekintélyt szerez. Mint hazafias tisztviselő járása minden községének javát és felvirágoztatását a lehetőségig előmozdítja, mint ilyen férfi méltán megérdemli a közensmerést és tiszteletet.

Említett szolgabíró ur a m.-járai temetkezési ügyre nézve kinyilvánította, hogy a status quot fentartja, és ezen, a katolikusokra nézve sérelmes ügyben a falusi bírós részére a törvényes jognak megfelelő rendeletet adott.

A felsorolt szomorú tények eléggé igazolják, hogy Mária hónapban miként lehet a katolicizmust üldözni.

Hogy ilyen dolgok történjenek, vajjon mi szolgáltatunk-e erre okot?? Nem.

Ilyen bánásmódot nem érdemlünk sem vallási sem hazafiúi szempontból.

1. Vallási tekintetben kárt okozunk-e a kálvinizmusnak, ha a kath. szent hitet hirdetjük?

Ha azon protestáns atyafiakat, kik önkéntesen kívánkoznak — és evégett a törzényes lépéseket megtévén egyházunk kebelébe fogadjuk, azzal bünt követünk el? Vagy talán nem szabad meggyőződésből katolikusoknak lenni akkor, midőn a protestantismus evangeliumi szabadságot hirdet???

Ha én mint katolikus pap hőnszeretett egyházam tana szerint hitet, reményt, békét, erényt és főképpen szeretetet hirdetek, azzal talán valakit megsértetek??

Midőn intem hiveimet, hogy valamint a tömjén az égő tűzerejével jó illatszert gerjesztve, füstje által fölfelé száll: ép úgy ők is az isteni szeszert tüze által melegített keblöknek forró imáját küldjék fel a Mindenható tronjához, honnan a kegyelem harmatát nyervén, mint jó illatu erény virágok, az egyház kertjét díszesítsék, hogy így ők is virágzó állapotban éljenek, ezzel talán nem teszek oly cselekményt, mely guny és nevetség tárgya lehetne??

Midőn mint lelki orvos, látom az emberi szív fájdalmát, és megmutatom a „kereszt-fához“ címzett gyógyszerárt, azzal talán valakit félrevezetek? Hisz ő a Megváltó, kinek szent karjai a keresztfán, az emberiség átölelésére kívánnak tárva; ő mondta: „Jöjeteek hozzám mindnyájan, kik fáradoztok és terhelve vagytok, és én megnyugtatlak titeket.“ Máté 11 r. 28 v.

Én Istenem! mily magasztos a kath. religio!

Szegény pap és szegény hivesek összetalálkoznak és mégis a hit vigasza folytán mily boldogok!

Panaszolniak szegény hiveim, a sok méltatlanság miatt, melylyel egyes reformátusok üldözik. Én őket vigasztalva mondom: Legyünk bék ben! Üldöztök a szeretet vallásának alapítóját, nekünk a békét és szeretetet hagyta. Tartsuk meg a törvényt és a törvény is megtart minket igaz ügyünkben! Bizzunk a jó Istenben, imádkozunk és akkor nem hagy el az Ur! Hiveim is vigasztalnak engem jó indulatuk és buzgóságuk által.

2. Hazafiúi szempontból éppen semmi ok nincs arra, hogy a csinádi szegény kath. hives annyira zaklatrassanak; a midőn éppen az ők átrésük és evvel fölmerült körülmény mentette meg a különbe is szegény falut, egy kellemetlen helyzetűtől, a melyről az egész E-Csinád bizonyágot tehet.

Az elfogulatlan t. olvasó láthatja, hogy milyen a katolicizmus helyzete Erdő-Csinádon.

Habár egyesek nemtelen eljárása miatt sok keserűséget kellett izlelnünk, mégis mint kath. pap inkább kívántam az evangeliumból, mint a büntető törvénykönyvből szerezni az elégtételt. Azonban mindent misem nézhetünk el!

Bár egyszerűen, de az igazságnak megfelelő tényeket írtam le, melyekből láthatjuk a m. t. olvasó közönség: miként lehet szent István országában a katolicizmust üldözni.

M á t h é J ó z s e f, s. k.
rom. kath. lelkész.

T Á R C Z A.

Ünnepi naptár.

Verses jelmondatokban.

(Folyt)

Jul. 13. Sz. Anaklét p. és vt.

„Meghivott“ a nép, hogy Tráján fegyveritől védj;

A katakombákat disziti áhitatod.

Törvényt hoz, de a vad zsarnok törvényire nem hajt,

Isteni törvényért halni e hős tanu ért.

Sz. Joel próféta és Ezdrás főpap.

Főn van a nagy Biró, s lehetend mint sáskaraj irtó;
„Juda! tehát féljed — mond Joel — Istenedet“
Visszavivé Judát Babylonból hü fia Ezdrás:
Várna derék főpap! rád ma is ily feladat.

*Sz. Jenő kírthágói p. Salutaris főesperes Muritta szer-
pap, Viktoria urnö, Majorik ifju. Emul orvos és tt. vtk.*

Genszerik és Hunnerik nevöket méltán viselendik;
Iszonyu két vandal, erre tanuk raja vall.

Sz. Margit sz

Bírhatsz kincsekkel s keleten kelt drága kövekkel;
A fő Urnak e szép „gyöngy“ vala legbecsesebb.

Sz. Juszina és Zénó vtk

Szülte a tünde Trieszt, kit keblire Adria illeszt;
Zénót égeti tűz: Juszina menynei szüz.
Ifju levante s szép hölgy mindig kellemes egy kép:
Szebb a hit és az erény üdvöt adó kebelén.

Jul. 14. Sz. Juszus hadastyán vt

Mint a sárga arany: megtisztul a tüzi lángban;
A dicső veterán végletig áll a csatán.

Sz. Henrik császár hv.

Kormányozni hiven s szentül helytt állni a hitben!
Annyi kísértet alatt szörnyü nehéz feladat.
Széles Némethont így kormányozni nemes gond;
Más „kultur-harczot“ folytata Henrik amott.
Lengyel, morva s a cseh népeknek szinte szerencse;
Mint szerető „sögort“ ismerik a Magyarok.
Bamberg és Strassburg, Bajorország róla sokat tud;
Több neki a Krisztus kedve s a menynei jus.

*Lellii sz. Kamill hv. a betegápoló papok testvérületének
alapítója.*

Könnyedvérü vitéz! jól megfontoltad-e mit téssz?
Czélod előbb vala had: most a maródi csapat.
Ott a török s a kalóz, itt a kór démona hálóz!
Ott ha megállta helyit; lesz csodabajnok emitt.

Sz. Bonaventura p.

Egy szentről más szent mint íra, tanítja e bölcs Szent;
Hogy ki e három Szent? süsse ki éles eszed.

Jul. 15. Apostolok oszlása.

Ők az egész földnek minden tájékira jönnek:
Így leve a Krisztus egylete „katholikus.“

Sz. Jakab nesbu p. et.

Bár születésire szyr, örményül is tanít és ír;
Niczea látta s Byzancz, mily nemes égi ez arcz.

Jul. 16. Kármelhegyi Boldogsassony.

Illés és Elizé Kármelt teszi balzsamos izzé;
Stock remetái pedig mennyeivé emelik.

Sz. Eustack antiokiai patriarka. hv.

Állhatosságán győzött ideiglen az ármány:
Fők s birák! legyen az értesüléstek igaz!

Sz. Erne (Rajnaldis) sz. és vt.

Grófi szülött Erne; de Brabant neki nem sokat érne;
Dicsőbbresz: Santen, vértanu — palma s a menny.

Jul. 17. Sz. IV. Leó p. hv.

A Vatikán halmán „Leonin-város negyed“ áll már;
Nem rabol ott szaraczén; védi a bástya s aczél.

Sz. Elek, hv.

Pitvar alatt s lépcsőn hányódik Elek, ki csekély lőn
És idegen, hol az ő bölcseje ringa előbb.
Lépcsőn mit lathatsz Elekem: tán iskolaházat?
Lépcsőn lépve jut így lépted a csillagokig.

Sz. Marcellina szüz

Öcscseit Ambrust és Satirust oktatja e bölcs Szüz,
Oktathat, ki magát tüzheti példa gyanánt.

Sz. Zoeravá Endre, hv. rm.

A Dunajecz mellől a Zoborhegyi zárda vevé föl;
Majd a Skalka-orum sziklaürébe vagon.
Hősi fogásokon át mérsékeli Endre az álmát.
Így leve oly békés — a tovaszenderülés.

Jul. 18. Sz. Simforosa özvegy és 7 fia vth.

Bárgyú Adorjánt a bálvány jóspapja lecsalta:
Így a dicső özvegy s 7 fia küzdeni megy.
Hét rózsát termel s taplálja a hitbeli téjjel
S majd úgy ülteti be menynek az édenibe.
Herkules oltarán állott rajtok boszut ármány;
Mégis hősebbek, mint ama Herkulesek.

Sz. Arnulf p. rm. hv.

Férj s apa volt: pap lett; hagyján, ha a nőre tekintett:
Ám felesége hiven szinte apácza leszen.
Tiszteli Dágóbert, mint püspököt s udvari embert:
S im most lesz — remete Nagy, ki ilyest tehete.

Sz. Frigyes p. vt.

Lám Frigyes Utrechtben dicső Szent-Jánosi jellem:
Mint az igazságnak bajnoka fénybe ragyog,
Kedveli őt Jámbor Lajos; ám neje rája vihart hoz:
A bösz keblü Judit gyilkot igazra zudít.

Jul. 19. Sz. Szimmák p. hv.

Hív és szent; s mégis vala — ellenpártja. Elég dics,
Hogy Theodor rá vall, s a mise — glória — dal.

Sz. Arzén nevelő és remete, hv.

Nagy Theodóz fiait nevelé; de megunta babérit,
Udvari fény s zaj után jó az egyipti magány.

Pál Sz. I. uce ra, hv.

Méltán egy csodahős, ki szelidség fegyverivel győz,
Lelke varázshatalom, tápja evangéliom.
Tőle örökképen e szellemet átveszik épen
A *lazarista-papok* s *szürke* apácza-rajok.

Jul. 20. Sz. *Ilyés próféta.*

Ilyés nagy Szent volt: életben tartja az égbolt.
A ki hisz élni fog az, bárha borítja haraszt.

Sz. (Emilián) Jeromos hv. ra.

Had fia volt a vitéz s kicsapangó büszke velenczés;
S most ápol az ügyefogyott, arya szegény csapatot.
Jézus a bünösökért jó, járt: kelt hordta keresztjét:
Ezt művelé Jenomos. Ég műve bámulatos.
Wittenberg kapuján a kevélység vad szele fujván,
Szende Szomaszkónak lön alázata nagy.

I m e t s F. J á k ó.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **Nyilvános hála.** Mélyen tisztelt főtisztelendő tudós szerkesztő ur! Azon reményben, hogy főtisztelendő tudós szerkesztő ur becses lapjának, a közkedvességben levő jeles „Közművelődés“-nek egyik hasábján e rövid, de annál őszintébb szívből fakadó sorok közlésére egy kis tért engedni szíves leendő, bátor vagyok teljes tisztelettel felkérni. Remélem ezen jóságát nem fogja tőlem sem megtagadni.

Ugyanis folyó hó 5-én a lelkészi hivatal czimén postautalvány mellett 10 frt o. e. vettem ki a kézdi vásárhelyi magy. kir. posta hivataltól, melyet főtisztelendő Eröss Gáspár kolosi érdemes plébános ur szülő taluja iránti hálás megemlékezésből a Sár- és Szászfalu egyesült nemes hitközség anyateplomában jelenleg a bevégzés stádiumában levő nyolcz változatu új orgona költségeinek fedezésére nagyfelküen küldött. Hogy főtisztelendő plébános urnak ezen kegyes megemlékezése nekem, de különösen kedves hűveimnek mily jól esett, azt úgy hiszem mondanom sem kell, főkép ki tudja, hogy ezen egyesült kis hitközség, mely évenként kétszer háromszor árvíz által sújtatik, e szép, de rá nézve valóban terhes munka kivitelében egészen ön erejére van hagyatva. Ily körülmények között tehát, ha valahonnan segédelmet kapunk, annak valóban örvendhetünk s méltán adunk kifejezést az adakozó iránti jó kívánatainknak. Kedves kötelességet vélek teljesíteni tehát, midőn ez alkalommal a kolosi érdemes plébános urnak az egyesült nemes hitközség irányában tanusított kegyes jóságáért úgy magam, mint kedves hűveim nevében a nyilvánosság előtt is szívem őszinte köszönetét fejezem ki, jó lélekkel kívánván, hogy az ily áldozatkész derék férfit, a jó papot a Mindenható Ur Isten jó egészséggel megáldva évek során keresztül éltesse! Sáralfván, 1886. július 8-án. Jankó Antal, s. k. lelkész.

— **Erdély Iparáért!** Századok óta meghonosodott szövétipar virágzik Magyarország keletén. Becsületes munka. Anyagban tisztá, árban jutányos. A nemzeti fejedelmek alatt e szövetekeket viselte az udvar s innen ruházták fel a Rákóczy, Bethlen hadait. Ma fájdalom más-ként állunk. Elhagyatott erdélyi iparosaink a politikai viszonyok változásai alatt lassanként megszűntek Budára, Szegedre. Debreczenbe vinni áruikat. Hosszu szenvedései közt a nemzet is elfeledkezett róluk. Sok mesterségnek nem egy titka sirba szállt; számos iparág, sajátos erdélyi izlésű alkotás a független Erdélylyel együtt végleg letűnt, kihalt. A gazdag kézmű egyedüli piacza idők folyamán kizárólag Moldova és Havasalföld maradt, hol az igények egyszerűsége, a még rendezetlen hitelviszonyok, a szállítás nyomoruságai inkább agyonzúzni, mint elősegíteni valának képesek. S mióta e szomszédunkban — részben államunk barátságos támogatása mellett — politikai ön-állóság jöve létre, még e kivitel is hanvatlaní kezdett. A saját nemzeti ipar teremtésére törekvő dunai állam vámjával, tariffájával, sajtójával és ellenzéki agitációival inkább kedvez a távolabb fekvő államok tetszetősebb, de selejtesebb árujának. Fokozza a veszélyt a vámháború, mely nem csak a kivitel zárta el teljesen, hanem megakasztotta épen a beszerzés idejében ama nyers anyagok behozásának lehetőségét is, melyekből a további feldolgozásnak kellene történnie, hogy tönkrevetvő munkaszűnet ne következze be. Hire jár: Románia városaiban posztógyárak emelkednek, saját munkásaink vándorolván oda, hogy magunkkal rontassuk meg magunkat. Távol van tőlünk a romániai piacz fontosságának tulzása, habár kicsinyelni sem akarjuk keleti kivitelünket, melyre okvetlenül nehezkednünk kell a jövőben; mindazonáltal a pangás e pillanatját tartjuk legalkalmasabbnak arra, hogy nemzeti iparunk érdekében riadót verjünk a hazában s kérdjük: még mindig nem jött-e el az ideje annak, hogy a nemzeti irodalom s a magyar társadalom után megteremt-sük a hazai ipart is, melyek mind együtt kell hogy megelőzzék a független, önálló jövő politikát? (A szövétiparral kezdjük, mert ez vonhatja legjobban maga után a többi.) Kedvező a pillanat, mert iparosaink az ország belseje felé közeledni kénytelenek, — de a nemzet részéről is, mert az alkalmat megragadni, segíteni szent kötelesség. Mert tudja meg a nemzet, mi eddig elrejtve volt mindnyájunk előtt, hogy az erdélyrészi iparkamarák csak egyikének területén 400 posztó gyártó cégünk dolgozik s végig a Székelytöldön a len-, kender- és gyapot szövés piaczképes, gondos házi (részben gyári) ipara foly. Tudja meg, hogy vállalkozó tőke esetén egy-két fonógyár felállításával rövid idő alatt Erdélyben oly textil ipar keletkezhetik, mely nem csak ki fogja zárni hazánkból a szövétbehozatalt, de diadallal fogja megnyerni a kivitel versenyét is a keleten. A szükséges nyers terményeket bőven nyújtja a mezőgazda Magyarország; feldolgozására száz meg százezer gyakorlott kéz, mindannyi született szövő munkás kínálkozik. Csak pártolás kell! Pártolás most, midőn a nagyobb gyárosok munkásaikat engedik el, kiknek számára nem egy városban könyöradományok gyűjtése foly. Kormányunk a maga részéről a lefolyt hóban több üdvös intézkedést hozott. Kincstári megrendeléseket eszközölt, szállítási kedvezményt helyezett kilátásba

hitelt hajlandó a sujtott iparosoknak nyújtani. De mindenél többet tehet a társadalom, a nemzet maga. S pedig nem iparvédegetések által, melyek a nemzetközi viszonyosság jelenkorában semmiképen fenn nem tarthatók, hanem az egyén, a honpolgár azon morális elhatározása által, hogy ezentul meg fogja látni a honit is. A honit is; mert épen csak abban áll egyetlen bajunk, hogy eddig számba sem vettük, nem volt időnk számba venni az édes mienket. Kereskedőink természetszerűleg a hosszú hitelre kapott külföldit hozaták, mely anyagjában keverve, tetszetősebb, de nyegle előállításában olcsóbb lévén, több haszonnal kínált. Ennek kell másképp lennie! Másképp, mert erős meggyőződésünk, hogy legszentebb kultur-törékvésein Erdélyt az anya-állammal társadalmilag is addig össze nem olvaszthatják, míg ez országrész közgazdasági-ag elszakítva áll az anya-államtól s nem lesz a földművelő síksággal szemben az iparos hegyvidék; hogy így az anyagi és művi termelés csereviszonya magamagának elegendővé s ez által egységessé s függetlenné tegye a hazát. Az egyén, én, te, ő, mindenik, ha bevásárolni akar, kérdezze a honit. Nem alamizsnaképen, hanem közös önérdékünk iránti tartozás gyanánt s ha eleintén talán egy-két fillérrel látszólag drágább, a mit bevénk: gondoljuk meg, hogy jobb is, s hogy teremteni akarván, akarnunk kell egyelőre az áldozatot is. Nem e kérő irat feladata részletezni, mi az, mit Erdély szövetségiiparban nyújtani tud. Mindent, a finom úri szövettől az utolsó portörő vásonzig.*) Azt sem tartjuk itt felsorolandónak — mi egy memorandum keretében férne el — hogy melyek a törke és a vállalkozás teendői Erdély ipara érdekében. Az E. M. K. E. erkölcsi kötelességét teljesíti, midőn a rokon-szenvnél fogva, melyet élvez, föl hívja a megyei és városi törvényhatóságoknak, a köz- és beclkások intézetek igazgatóinak, nagyobb földbirtokosainknak és üzletembereinknek, a családoknak és egyeseknek figyelmét, kérvén, hogy megrendeléseik által a sujtott iparosokat felemelni, az erdélyi szövetségiipart megtartani s elébb vinni s ennek következtében pedig egy újabb közgazdasági érdekszövetséget létrehozni segítsenek, mely a textil ipar nyomán minamarább ki fog terjedni az összes iparágakra s mind-ezekkel — hiszszük és reméljük — lassanként maga után vonandja a társadalmi és politikai solidaritást. Segíts magadon, s az Isten is megsegít! Kolozsvár, 1886. július hó 5-én. Az E. M. K. E. igazgató választmányának 1886. jun. 12-iki üléséből.

Sándor József,
titkár.

Dr. Haller Károly,
alelnök.

— **Következő zomora dolgot írják lapunknak:** Minél tovább gondolkodom, annál inkább nem tudom hól miként kezdjem elszomorító gondolataim siró keserveit; mert halálbaglyok vész jóslata visit kormos ősi romok fölött, melyekre megsértett hősi árnyat festettek le a mult idők intő zománczait, gyászolva az önfeladett jelent: melyre ezredéves nemzeti létünknek e völgyön is erős védvái valának ez ideig, e gyászos jelenig. Most a hajdon dia-

dalmas kapuk, szégyenteljesen nyilnak meg az ellenség tervszerű rohamai előtt.

Tuhutum ős apánk unokája Búja vezér! miért voltál első foglaló Bólya völgyén? Ama sok szép ősi magyar birtokot miért hagyta szent örökségül a késő unokáknak? ha most a már bekövetkezett „zsidó-román foglalásnak,“ nincs egy igaz honfi ki „vetőt“ tudjon mondani?! Nem rég hangzott el a vész jóslat, s már ez idei pünkösöd Bólyában, az egyik legtekintélyesebb ősi magyar udvar szép kertjében új román urának nyitotta rózsáit, s kiüzé belet hajlékáiból, a hitbuzgó, leikes honfi T. cz. Székely Ferencz bolyai missionárt, a magyar kutura e legönzetlenebb bajnokát.

Es most a legerősebb ősi vád ellen — a Toldi család ős fészke ellen foly tervszerű roham. Már-már sejtethető, hogy magyar főura hajdan fehér zászlói nyellett, melyekkel igaz barátjait fogadni szokta volt, nem sokára a megalázott bástyákról az ellenség vész-piros zászlói fognak lengeni. Bár a pusztulás romjaiból már valahára föltündökölné a szent kereszt, egy építendő róm. kath. templom tornyán, hol a következő új ezred éveken át, leikes honfi szervezetek a csüggedő lelketet vigasztalhatnák — örök mindig.

Isten! magyarok Istene! hallgasd meg e csüggedő kebel igaz imáját, s küld el az örökös pünkösöd symbolumát, a vagyonos magyar főurakra, sorsunk intéző köreire, hogy a vallásos nemzeti szent tűz kebleiket örökre megszálltan, kiolthatlan átmelegítve fölvilágosítsa, hadd láthatassék és érezhessék, hogy „föld nélkül nincs haza.“ Jól tudják ezt halálos ellenségeink, kikben Izrael, Tráján, Decebál, Schmerling stb. stb. szellemei élnek, kik úgy jutottak e Szent földre mint „Poncius Pilátus a Credo“-ba; és a kik, miként Herodes és Pilátus az igaz Jézus — a magyar baza — megfeszítésében egyetértenek, kik békeséges időben ugyan meglapultam viselik magukat, de a multkori irredenta mozgalmak, a romániai vamkérdés és pesti tüntetések alkalmával megmutaták fenyegető érzelmeiket, mind meg annyit rohanó vizár, miglen a hosszas medárdusi esőzés folytán, megsárgult kukoricza szalak s mindent magával ragadó völgyi áradat, a figyelmeket magára vonta. Bólya, 1886. június 26-án. Bolyai Gáspár, bolyai birtokos.

I R O D A L O M.

— Megjelent: a) **„A legszentebb Rózsafüzér Királynéja.“** Havi folyóirat a Mária tisztelet, különösen pedig a Rózsafüzér-Főtestvérület, az Elő-Rózsafüzér-Egyiet és örökös Rózsafüzér terjesztésére, ápolására. Szerkeszti és kiadja, P. Angelikus. Mária-Stern, Bosznia. 1886. júliusi VII. füzet. Ara 1 frt 50 kr. vagy 8 intentió elvállalása.

— b) **„Jó Pásztor“** egyházsónoklati folyóirat. VI. évfolyam. 1885—6. X. füzet. Szerkeszti és kiadja: Hajóssy Gy. Krizánt, ferenczrendi áldozópap és hitszónok, Budapest, Ferencziek háza. Tartalma: kilencz egyházi beszéd. Ara: egész évre 4 frt.

— c) **A székely-udvarhelyi kir. állami fő-reáliskola XV. évi Értesítője, az 1885—6. iskolai év végén.** Tartalma: Atilla szereplése a Szemundár eddában, a Valtharius és Niebelung énekben dr. Vajda Emiltől. — Iskolánk nyelvtanárai által megállapított és a nsgs tank. főigazgató által 1886. máj. 6-án 213. sz. a kelt leiratával helyben hagyott „magyar és idegen nyelvek romenclaturája.“ — Értesítői közlemények az igazgatóságtól. — A statisztikai táblázatból megtudjuk, hogy az intézetbe beiratkozott 152, elmaradt 11, év végén maradt 141; ebből 35 r. k. 1 g. k. 1 gör. kel. 71 ev. rf. 15 ágost. hitv. és 18 unit. i. erettségi vizsgálatra jelentkezett 10, érettnnek nyilvánított összesen 7.

— **„Szünidei könyvtár“** czim alatt Kürthy Emil a „Magyar Ifjuság“ szerkesztője július 1 én új vállalatot

*) Méltóztassék bármely tudakozódásban az alábbi források akármelyikéhez fordulni: 1. Kolozsvári iparos-egylet elnöke, Benigni Sámuel Kolozsvárrt; 2. Erdélyrészi iparfelügyelő, Binder Lajos Kolozsvárrt; 3. Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület titkára, Sándor József Kolozsvárrt.

índított meg, melynek czélja helyes irányu, s a mellett szorakoztató ifjúsági iratokat adni az ifjúság kezébe a mennyire csak lehetséges olcsó áron. E füzetkék 4 ivnyi sűrű nyomásu tartalommal kéthetenként a „Magyar Ifjúság“ című lappal együtt vagy külön jelennek meg, s fellelik a történelem, a természettudomány, a gyermekvilág legérdekesebb mozzanatai, szen előtt tartva mindkét nembeli ifjúság gondolkozásának módját s jogos érvényeit. Egy-egy füzet (ára 20 kr. Előfizetés egész évre (26 füzet) 4 frt; félévre (3 füzet) 2 frt; negyedévre (6 füzet) 1 frt. A csinos kiállítási füzetkék a (Pallas) nyomdából kerülnek ki. Előfizethetni a „Magyar Ifjúság“ szerkesztőségében, Budapest, kigyó-utca 2. sz. IV. emelet, 20 ajtó.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Személyzeti.** Forster János nevelő a br Nopcsa családnál nagyszabeni segédlelkésznek nevezett ki.

— **Papszentelés.** Püspök urunk ő nagyméltósága f. hó 11—19. napjain Agota Balázst és Albert Ferenczet szerpapokká, Balázs András, Dóczy András, Héjja Kálmán, Kozma Imre, Návrádi János, Szekeres János és Szelke József erdély-egyházmegyei, ugyszintén Bolla, Fekete és Mácska kegyesrendi növendékpapokat áldozárokká kegyeskedett szentelni. Az új papok tiszteletére a kegyes főpásztor 15 én diszes ebédet adott, mely alkalmal az új áldozárok hálaérzelmeit dr. Barts Ferencz püspökhelyettes nagyprépost ur ő nagysága rövid, de velős szavakban tolmácsolta a főpásztor ur ő excellentiája íránt, mire ő nagyméltósága atyai kegyteljes szavakban válaszolt, hangsulyozva emelvén ki, hogy a pálya, melyre léptek, az egyház, melynek szolgálatába állottak, az emberiség, melynek érdekében működendének, egész és nem fél embert, szilárd és nem törékeny jellemet, teljes és nem megosztott odaadást, kitartó és soha nem hanyaló munkásságot vár tőlük, mit ha tenni fognak még az egyház legkonokabb ellenségeinek is elismerését fogják kivivni.

— **Tudomásul.** Több oldalról jött kérdezősködékre van szerencsém az érdekelteknek b. tudomására hozni, hogy jelen évi jubileumi búcsu alkalmából általam összeállított „Vezérkönyv“ még mindig kapható; mit is melegen ajánlok a t. olvasók b. figyelmébe. Ara darabonként 12 kr.; 20 pld. 2 frt; 50 pld. 4 frt; 100 pld. 6 frt; 200 pld. 10 frt vagy megfelelő intenciók elvállalása. — E füzetkére vonatkozólag püspök urunk ő nagyméltósága ez idei III. számu magas körrendeletében a következő ajálló szavak olvashatók: „Hogy pedig a nép a jubileum czélja és mivoltáról nemkülönbén a bucsu elnyerhetésére szabott föltételekről bővebb tájékozást és így a jubileumi ájtatóság elvégzésére könnyebbséget nyerhessen, alkalmas eszközül szolgál erre a ntdó dr. Tódor József sztsz. ülnök és theol. tanár által, rendeletem folytán, a pápai körlevél értelmében ujabban átdolgozott és kiadott „Vezérkönyv“ című füzetke. E füzetkéből néhány példányt mindenik plébánia részére ezennel megküldök odautasítván a tód lelkészkező papságot, hogy azokat a hívő nép szegényebbjei között a füzet tartalmáról nyujtandó felvilágosítások mellett kiosztani, a tehetősébbeket pedig annak megszerzésére buzdítani és maguk is — értem főleg a dusabb javadalmazásu és népesebb plébániák lelkészeit —

annak minél szelesebb körben leendő terjesztése czéljából némi áldozatot hozni sziveskedjenek.“ És ismét: Expedi vero, ut fideles recitent orationes ex libello „Vezérkönyv“ a dr. Joseho Tódor theologiae professore, me jubente edito et approbato.“ Meg vagyok győződve róla, hogy a frdó lelkészkező papság a kegyelmes Főpásztor urnak a fennebbi szavakban kifejezett magas intencióit lelkes pártolással fog törekedni megvalósítani. Dr. Tódor.

— **Mi az a „lóerő“?** A gőzgépek munkásságát „lóerő“ szezint szokták mérni. Ezen mértékegység alatt azon erő értendő, a mely szükséges, hogy 75 kgrmm. súly másodperc alatt egy méter magasságra emeltessék. Nagyot tévedne azonban, a ki azt hinné, hogy a legerősebb ló is huzamosan képes ilyen munkát végezni. Fölmerült tehát a kérdés: honnan származik mégis a „lóerő“ elnevezés? Egy szakfolyóirat érdekes fölvilágosítást ad róla. Watt gőzgépét is egy angol sörgyárban alkalmazták. Főadata az volt, hogy egy vizemelő gép hajtásában pótolja az eleven lóerőt. A gyáros kikötötte, hogy az új gép ugyanannyi munkát végezzen, mennyire lovai képes. Azt ajánlta tehát, dolgozzanak egy lóval s a fölemelt víz sulyából becsüljék meg a gőzgép erejét. Watt beleegyezett. A praktikus serfőzőnek volt annyi esze, hogy legjobb lovát fogja be s egyáltalán nem kimélte az ostort. Ennek következtében nagy eredményt értek el s a mértékegységet aztán 75 kilogrammra kerekítették ki. Jellemző adat azonban, hogy az anzini bányákban egy egész éven át harmadfél száz lóval tettek kísérletet s egy-egy ló másodpercenként átlag csak huszonnyolcz kilogrammot emelt.

— **Statistikai kártyások számára** Egy bécsi lapban olvassuk, hogy mennvi kártyát készitenek és fogyasztanak évenként Ausztriában. Mióta a bélyegilletéket fölemelték, azóta nem kevesebb, sőt jelentékenyen több játékkártyát készitenek. Mig 1880-ban, mikor az új bélyeg még nem volt behozva, Ausztriában csak 2.579.983 játszmat készitettek, öt mulva a magasabb bélyegeg uralma idejében, 4.306.405-öt. A kártya elárusítóok száma azonban megfogyott 8000-ról 6125-re, mert a szigoru ellenörzés igen kényelmetlen (!) vigasztalhatja azonban az osztrák moralistákat, hogy az Ausztriában készitett kártyáknak alig harmadát fogyasztják el otthon, vagyis összesen 1.503.936 játszmat. mig a másik kétharmad kiviteli czikket képez; a külföldről pedig csupán 2582 játszmat visznek be. Hogy mily kártyajátékokat kedvelnek leginkább az osztrák sógorok, láthatjuk a következő adatokból: német kártya fogyott 705.587 játszma piquet kártya 327.770, tarok 152.321, melyből csupán Bécs illetőleg Alsó-Ausztria 142.338-at fogyasztott; Whist kártya 115.611, trapulier kártya 84.108 és másféle kártya 16.557; a legnagyobb kivitel a whist kártya képezi, mit Ausztriában csak az arisztokráczia szalonjaiban kedvelnek. Ha nálunk állitana össze valaki ilyenmü statistikát, abban bizonyára töb lenne a bevitel mint a kivitel.

— **Pályázat.** A tövisi rom. kath. népiskolánál a nótanító állásra pályázat nyittatik. Fizetés: évi 300 frt és egy, esetleg két szobából álló lakás. Zongorázók melékjövedelemre számithatnak. Felszerelt folyamodványok ez évi augusztus 10 ig alólírotthoz küldendők. Az állomás szeptember 1-én elfoglalandó. Tövis, (Alsó-Fehér-megye) C s a t ó F e r e n c z, iskolaszéki elnök.

Havankint

30 egész 80 frtot szerezhethet magának

mindenki

tőke és minden veszélyeztetés nélkül
a Magyarországon törvényesen engedélyezett
állampapírok és jutalék-kölcsön-sorsje-
gyek megvásárlása által.

Ajállatok a jelen foglalkozás jelzésével

LUSTIG MIKSA banküzletéhez küldendők.

Budapest, Lipótváros, templomutca 6. sz.

Előzetes jelentés.

F. é. augusztus 1-től Bécsben Kärntnerstrasse 15. sz. alatt hason intézetet nyitunk. A budapesti intézet minden tekintetben megmarad a régi alapon. Megrendeléseket akár Budapesten, akár Bécsben szokott pontossággal fogunk eszközölni; miért is igen tisztelt ügybarátainkat tiszteletteljesen kérjük, miszerint eddigi kegyes jóindulatukkal és pártfogásukkal bennünket továbbra is megtisztelni kegyeskedjenek.

Műintézetünknek illetén kiterjesztésével úgy hisszük ügyfeleinknek is fontos szolgálatot fogunk tenni, mivel most már minden szükségeltető egyházi tárgy vagy műdarabbal el lévén látva, mindenben a leggyorsabban eleget tehetünk becses kívánataiknak.

Mihez tartás végett bátrak vagyunk a következőket tudomásvétel végett közzétenni:

Bécsbe érkező **magyarul** írt levelekre **magyarul** fogunk válaszolni. Kérdéseket, tudakozódásokat vagy felvilágosításokat — amint eddig is történt — a legnagyobb készséggel adjuk meg ezentúl úgy Budapestről, valamint Bécsből is.

Magyarországi t. vevőinket Bécsben való tartózkodásuk alkalmával pedig kérjük, miszerint bennünket becses látogatásukkal megtisztelni kegyeskedjenek. Kitünő tisztelettel

Szüts és Társa.

egyházi szerek műintézete és kath. könyvkereskedése

Bpest, ferenciek bazára 16. Bécs, Kärntnerstrasse 15.

Horgany vonal.

Az osztrák-magyar kir. kormány nyal
egyetértőleg

A legbiztosabb, legjobb és legolcsóbb ut

FIUMÉBÓL NEW-YORKBA

Gőzhajó **„DORIAN”** 1038 tonna

Elutazás Fiuméból
augusztus 15-én.

Közvetlen utazójegyek és közvetlen podgyász felvétele és tengeri szállítólevelek **Budapestről** és **Magyarország** más főállomásaitól **Északameri-**
ka bármelyik főhelységéhez.

Ezen társulat az egyedüli, melynek joga van **Magyarország főállomásairól** közvetlenül uti-
jegyeket **Amerikába** való utazásra elárusítani.

Szállítások a **földközi-tengeren** közbe eső kikötők számára elfogadtatnak.

Bővebb utasítást nyerni:

Adria-Compagnie által, valamint

BUDAPESTEN és FIUMÉBAN

Hoffmann S. és W.

Magyarország főügynökei Henderson Bro-
thers által
(Horganyvonal.)

Cristóf Ferencz-
fele

Szobapadozat-
fénymáz lak-

szagatlan és gyorsan szárad.

Praktikus sajátosságánál fogva és
egyszerű kezelés-módja miatt igen alkal-
mas a szobapadozatok befestésére és laki-
rozására. — Mindenki maga kezelheti. —

A lakirozott szoba **két óra múlva**
már használható. Különbféle színekben (fe-
dő-festék) és szintelen is kapható (csak
fényességet adva).

Próbák- és használati-utasítást
kaphatni a raktárakban.

Vidéki raktára: Gyulafehérvárt. Idősb
Misselbacher J. B.-nél

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN, Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárt.